

1. Referentie

Referentie	Bursens, P., Mortelmans, D. en Van Hove, E. (2000). <i>Werken over de grens? Opvattingen van Vlaamse en Nederlandse jongeren over grensarbeid</i> . Leuven-Leusden: Acco.
Taal	Nederlands
ISBN	90-334-4613-8
Publicatievorm	Boek

2. Abstract

In dit onderzoek wordt gepeild naar de houding van Vlaamse en Nederlandse jongeren die in grensprovincies wonen ten opzichte van grensarbeid. Hoe percipiëren ze grensarbeid en waarom?

Het onderzoek gebeurde in opdracht van de Interregionale Vakbondsraad Schelde/Kempen, een vrijwillig samenwerkingsverband tussen Belgische en Nederlandse vakorganisaties, en werd uitgevoerd door de universiteit Antwerpen in samenwerking met de Katholieke Universiteit Brabant.

In de provincies Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Antwerpen werden 1507 laatstejaarsscholieren en laatstejaarsstudenten bevraagd, in de Nederlandse provincies Zeeland en Noord-Brabant kon men slechts 252 scholieren studenten bereid vinden om de schriftelijke vragenlijst te beantwoorden.

Men bevroeg de volgende aspecten: visie op arbeidsmarkt, visie op grensarbeid, mobiliteit en grensarbeid, de relatie tussen beeldvorming over het buurland en grensarbeid, de relatie tussen kennis over Europa en grensarbeid en tenslotte over de problemen die gepaard kunnen gaan met grensarbeid.

Uit het onderzoek blijkt dat de meerderheid van de jongeren niet bereid is om in het buurland te gaan werken, vooral Nederlanders niet. Een kleiner deel ziet het wel zitten indien er in eigen land geen werk te vinden is en nog een kleiner deel is wel internationaal gericht. Deze groep is in Vlaanderen dubbel zo groot als in Nederland en het betreft vooral hoogopgeleiden.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Werk, mobiliteit, wonen
Trefwoord(en)	Arbeidsmarkt, buurlanden, Europa, grensarbeid, grensgebied, laatstejaars, Nederland, pendelen, stereotypen, vakbonden, vooroordelen

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Interregionale Vakbondsraad Schelde/Kempen (IVR). Deze organisatie is een vrijwillig samenwerkingsverband tussen Belgische en Nederlandse vakorganisaties.
Onderzoeker(s)	Dimitri Mortelmans , Peter Bursens & Erik Van Hove Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen UA Prinsstraat 13 2000 Antwerpen Tel: 03/ 220 43 05 Fax: 03/ 220 43 01 http://www.ua.ac.be/main.asp?c=*PSW

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Wat is grensarbeid, wat zijn de bevoegde instanties en wat is het juridische kader? Hoe zit het met de belangstelling, de kennis, de verwachtingen en de wensen om werk te gaan zoeken over de grens? De volgende deelvragen worden gesteld: Hoe kijken laatstejaars aan tegen de arbeidsmarkt? Hoe kijken de laatstejaars aan tegen grensarbeid?
-----------------	--

	Hoe kijken ze aan tegen de mobiliteit die gepaard gaat met grensarbeid? Hangt de beeldvorming van België en Nederland samen met de visie van laatstejaars op grensarbeid? Hangt kennis van de Europese Unie samen met de visie van laatstejaars op grensarbeid? Welke problemen gaan (volgens de respondenten) gepaard met grensarbeid en hangen deze samen met de visie van laatstejaars op grensarbeid?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	De beschrijving van het fenomeen ‘grensarbeid’ gebeurde met behulp van literatuurstudie. Voor het beantwoorden van de hoofdonderzoeksvraag werd er een enquête afgenomen van laatstejaarscholieren en –studenten in de grensstreken. Er werd gebruik gemaakt van een antwoordschaal van 1 (helemaal niet eens) tot 5 (helemaal eens). Bij andere vragen moest er gekozen worden tussen twee uitersten. De enquête bestaat uit de volgende elementen: - Socio-demografische vragen en vragen over contacten met buurlanden - Vragen over werk zoeken en solliciteren - Vragen over grensarbeid en pendelmobiliteit - Vragen die peilen naar de kennis van en de houding tegenover de Europese Unie - Afsluitende vragen over grenzen in het algemeen en normen en waarden Verschillende schalen werden gebruikt, onder andere de schalen uit de Eurobarometerstudie van de Europese Commissie, uit de VUB-onderzoeken ‘Waardvorming in het onderwijs’ en ‘Media, significantie en informatie’ van prof. Elchardus. Er werd qua statistische methode vaak gebruik gemaakt van de multiple correspondentieanalyse (MCA).
Onderzochte groep	Het gaat om laatstejaars die schoollopen op middelbare scholen, hogescholen en universiteiten in de provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Zeeland en Noord-Brabant (het grensgebied dat bestreken wordt door de IVR, opdrachtgever). De Vlaamse steekproef: 1507 respondenten werden bevraagd. Er werd getracht een gelijkmatige verdeling te verwezenlijken wat betreft geslacht, provincie, onderwijsniveau, richting en onderwijsnet. Inzake geslacht en provincie is dit geslaagd. 6 op 10 respondenten komt uit het vrije onderwijs en de studenten hoger onderwijs buiten de universiteit zijn oververtegenwoordigd. De kunstrichting is sterk ondervertegenwoordigd. Wat betreft de gecombineerde achtergrondkenmerken kunnen we stellen dat er ook een aantal onevenwichtige spreidingen zijn, maar die zijn miniem. De Nederlandse steekproef: 252 respondenten werden bevraagd. De respons was erg laag wegens desinteresse. Dezelfde criteria werden gebruikt om tot een evenwichtige spreiding te komen. Wat betreft geslacht is er een evenwichtige spreiding. Ook hier zijn de studenten van het hoger onderwijs buiten de universiteit oververtegenwoordigd. De categorie kunst werd niet bevraagd. Er is een redelijk gelijkwaardige verdeling wat betreft de studierichting. Ook in de Nederlandse steekproef zijn er een aantal scheve verdelingen als het om gecombineerde kenmerken gaat. Zo volgen meer meisjes menswetenschappelijke richtingen en meer jongens exacte wetenschappen. Vergelijking van de Nederlandse en Belgische steekproef: De grootte van de steekproef is een opvallend verschil. Toch beantwoorden ze beiden aan de vooropgestelde criteria qua spreiding over de studierichtingen, regionale verspreiding en spreiding over de onderwijsnetten.
Bereik	Regionaal (grensstreek Nederland en Vlaanderen)

7. Resultaten

Fenomeen grensarbeid	Een grensarbeider werd in dit onderzoek als volgt gedefinieerd: iedere arbeider, bediende of zelfstandige die woonachtig is in de omgeving van een staatsgrens binnen de Europese Unie en die werkzaam is aan de andere kant van deze grens op voorwaarde dat hij/zij ten minste een maal per week terugkeert.
----------------------	---

Arbeidsmarkt	Vlaanderen Tweederde van de laatstejaars is nog geen werk aan het zoeken. Mannen blijken al meer op zoek te zijn dan vrouwen, maar vrouwen gaan iets grondiger te werk bij het zoeken naar een job. TSO en KSO scholieren zijn veel minder bezig met het zoeken van werk. Een stage lopen blijkt een sterke stimulans te zijn om werk te zoeken. Nederland Er zijn geen verschillen tussen mannen en vrouwen. 60% van de laatstejaars is al op zoek naar werk, dit is een opvallend verschil met Vlaanderen. Universiteitsstudenten zijn veel minder op zoek naar een baan dan scholieren of studenten uit het hoger onderwijs. Studenten economie-talen blijken vroege zoekers te zijn.
Grensarbeid	In Vlaanderen maar nog iets meer in Nederland spreekt een groot deel van de respondenten zich radicaal uit tegen grensarbeid. Zij zijn niet bereid om in het buitenland te gaan werken. Een tweede groep respondenten zoekt in de eerste plaats in eigen land naar werk en enkel wanneer alle mogelijkheden uitgeput zouden zijn, denken ze eraan om over de grens te gaan werken. Een laatste groep respondenten is wel internationaal gericht. Deze groep is dubbel zo groot in Vlaanderen als in Nederland. Het gaat vooral om hoogopgeleiden.
Mobiliteit	Drie vormen van mobiliteit werden besproken: cultuurmobiliteit, woonmobiliteit en pendelmobiliteit. Er is een lage drempel wat betreft cultuurmobiliteit, d.w.z. dat men bereid is om in het buitenland te consumeren en zijn vrije tijd er door te brengen. Slechts een klein deel van de respondenten is bereid om zich voor een langere periode in het buitenland te vestigen. Velen zien zelfs een binnenlandse verhuis niet zitten. Een grote groep respondenten vindt het draaglijk om één uur per dag naar het werk te pendelen (enkele reis). Wat betreft de geografische reikwijdte, blijkt dat Nederlanders zich verder willen verplaatsen dan Belgen en dat Vlamingen liever pendelen naar Nederland dan naar Wallonië.
Beeldvorming	Het betreft hier de gepercipieerde attitudes van de burens, zowel inzake persoonlijke karakteristieken, feitelijke informatie over arbeid en algemene waarden en normen. Een al dan niet negatieve houding ten opzichte van het buurland blijkt weinig of geen invloed te hebben op de bereidheid om de grens over te steken om er te gaan werken.
Kennis over Europa	Er is een algemene kennis over Europa aanwezig bij de respondenten. Over het sociale Europa, zoals de rol van vakbonden, is minder geweten. Bij de kleine groep die er wel meer over weet is er een relatief positieve houding ten opzichte van grensarbeid aanwezig. Wie zich interesseert in Europa en positief staat tegenover het lidmaatschap van zijn land, is ook positiever over grensarbeid.
Problemen grensarbeid	De respondenten schatten de problemen niet altijd correct in, maar ze zijn wel consistent wat betreft de samenhang tussen hun ideeën hierover en de geneigdheid tot grensarbeid.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Bursens, P., Mortelmans, D. (2001). Wie wil werken over de grens ? *Over werk*, 11, (1-2), 194-197.

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

In dit onderzoek wordt gepeild naar de houding van Vlaamse en Nederlandse jongeren die in grensprovincies wonen ten opzichte van grensarbeid. Hoe percipiëren ze grensarbeid en waarom?

Het onderzoek gebeurde in opdracht van de Interregionale Vakbondsraad Schelde/Kempen, een vrijwillig samenwerkingsverband tussen Belgische en Nederlandse vakorganisaties, en werd uitgevoerd door de universiteit Antwerpen in samenwerking met de Katholieke Universiteit Brabant.

Een eerste aspect dat bevestigd werd, was de zoektocht naar werk. Laatstejaars in Nederland zijn al sneller op zoek naar werk dan Vlamingen en vooral mannen in Vlaanderen gaan al snel op zoek. Vrouwen gaan daarentegen grondiger te werk en roepen de hulp in van meerdere middelen. Wie stage gelopen heeft, begint ook sneller met het zoeken naar een job.

In Vlaanderen maar nog iets meer in Nederland spreekt een groot deel van de respondenten zich radicaal uit tegen grensarbeid. Zij zijn niet bereid om in het buitenland te gaan werken. Een tweede groep respondenten zoekt in de eerste plaats in eigen land naar werk en enkel wanneer alle mogelijkheden uitgeput zouden zijn, denken ze eraan om over de grens te gaan werken. Een laatste groep respondenten is wel internationaal gericht. Deze groep is dubbel zo groot in Vlaanderen als in Nederland. Het gaat vooral om hoogopgeleiden en kunststudenten.

Mobiliteit is een belangrijke factor die samenhangt met de bereidheid om aan grensarbeid te doen. Inzake cultuur- en consumptiemobiliteit is er een grote bereidheid, vooral Nederlanders staan hiervoor open. De bereidheid om te pendelen is minder groot: langer dan een uur willen de laatstejaars niet onderweg zijn naar hun werk. Wat betreft woonmobiliteit tenslotte, is slechts een klein deel bereid om zich in het buurland te gaan vestigen. De bereidheid tot deze drie vormen van mobiliteit (cultuur, pendelen en wonen) hangt samen met de bereidheid om zich te wagen aan grensarbeid.

Wat betreft de stereotypen die we van onze burens maken: ze bestaan, maar ze hebben weinig of geen invloed op de bereidheid tot grensarbeid.

De interesse voor, het positieve beeld over en de kennis van Europa, de Europese Unie en het Europese burgerschap hangen samen met de bereidheid om over de grens te gaan werken.

Ook de inschatting van de problemen die gepaard gaan met een job over de grens hangt samen met de bereidheid om dit te doen, ook al is die inschatting vaak niet correct: laatstejaars overschatten de problemen. Vooral vrouwen en laaggeschoolden hebben gevoelsmatige problemen met grensarbeid.